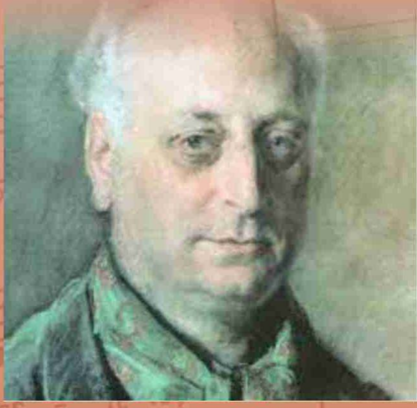
Cristian Mihail Paraschiv

Concertul coral religios

în spațiul românesc, în creația compozitorilor: Gavriil Musicescu, Sabin Drăgoi, Paul Constantinescu și Ion Popescu-Runcu

Presa Universitară Clujeană

Cristian Mihail Paraschiv

•

Concertul coral religios

în spațiul românesc, în creația compozitorilor: Gavriil Musicescu, Sabin Drăgoi, Paul Constantinescu și Ion Popescu-Runcu

Cristian Mihail Paraschiv

Concertul coral religios

în spațiul românesc, în creația compozitorilor: Gavriil Musicescu, Sabin Drăgoi, Paul Constantinescu și Ion Popescu-Runcu

Presa Universitară Clujeană
2024

Referenți științifici:

Pr. Prof. univ. dr. Vasile Gordon

Pr. Prof. univ. dr. Vasile Stanciu

ISBN 978-606-37-2295-0

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

Cuprins

Prefață

Cultura muzicală corală reprezintă pentru Istoria Muzicii Românești o îmbogățire a discursului muzical autohton și o ancorare a acestei culturi în inima unei tradiții europene ce își are rădăciniile în Renaștere. Deși tradiția muzicală a Ortodoxiei Răsăritene a inițiat, dezvoltat, conservat și promovat o cultură muzicală preponderent vocală și monodică, acest fapt nu a împiedicat pătrunderea muzicii corale în cultul Bisericii Ortodoxe de pretutindeni, o muzică plurivocală ce a suportat diferite influențe stilistice, de limbaj și exprimare împrumutate din arealul Școlilor naționale consacrate atât în răsăritul Europei (în special în Rusia), cât mai ales în apusul Europei (Italia, Franța și Germania). Așa se face că putem vorbi despre „stilul rusesc" în muzica bisericească corală ortodoxă, dar și despre stiluri europene născute și promovate în spațiul italian sau german.

Cântarea corală în Biserica Ortodoxă Română a făcut obiectul unor ample cercetări, în special din a doua jumătate a secolului XX, când s-au diversificat și studiile privitoare la cultura muzicală de tradiție bizantină, muzică ce va sta la baza polifoniei corale religioase și liturgice din spațiul românesc.

Potrivit aprecierilor muzicologului și bizantinologului Titus Moisescu, „monodia bizantină a cunoscut în România o evoluție interesantă, dezvoltându-se într-un evident spirit național și purtând amprenta unor elemente stilistice clar diferențiate de cele aparținând altor centre ortodoxe străine". Așa se face că din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în paralel cu monodia de tradiție bizantină, se dezvoltă o nouă dimensiune artistică a muzicii bisericești românești, și anume polifonia corală. „Deschiderea spre cultura occidentală [afirmă și preotul profesor Stelian Ionașcu], determinată de consecințele Regulamentului Organic și de ieșirea Țărilor Române de sub dominația fanariotă,

va aduce un puternic curent de pătrundere a muzicii apusene, prezentă și în secolele precedente, în special în Transilvania. Ea găsea aici două bogate și puternice tradiții concretizate în patrimoniul folcloric și cel de tradiție bizantină".

Lucrarea domnului Cristian Mihail Paraschiv constituie o pledoarie pentru susținerea și aprecierea muzicii corale sacre în spațiul românesc, pentru care scop a ales să abordeze una dintre formele de expresie cele mai rafinate ale artei plurivocale bisericești, și anume, Concertul coral religios. Prezentul volum reprezintă o analiză muzicologică de mare calitate ce se plasează la intersecția unui studiu interdisciplinar, înglobând atât elementele unei abordări de factură teologică (Istoria muzicii bisericești la români, Imnografie, Liturgică, Ritual), cât și parametrii unei cercetări de strictă specialitate (Istoria muzicii universale, Forme muzicale, Armonie, Contrapunct, Stilistică, Estetică muzicală sau Semiotică). Personal, în calitate de coordonator științific, am îmbrățisat cu multă larghețe această temă de cercetare, convins fiind că autorul, absolvent atât al Facultății de Teologie Ortodoxă cât și al Universității Naționale de Muzică din București, are pregătirea necesară pentru a îmbogăți realmente literatura de specialitate românească, de altfel destul de săracă în această arie. Perfectată de-a lungul studiilor doctorale desfășurate în cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj, teza este structurată pe patru mari capitole, precedate de o Introducere în care autorul prezintă argumentarea alegerii temei de cercetare, actualitatea și relevanța ei, stadiul cercetărilor muzicologice pe acest subiect și, nu în ultimul rând, obiectivele și metodologia analitică.

Corpusul propriu-zis al cercetării debutează cu un prim capitol cu caracter istoriografic care tratează în mod cronologic fiecare etapă din evoluția „concertului" ca gen muzical. Autorul se axează pe o prezentare analitic-etimologică a conceptului de „concert", pornind de la terminologie, semantică, particularități și distincții care să acopere cele mai importante etape stilistice ale filonului concertant, începând cu Renașterea, când avem de-a face cu primele creații corale de gen din mediul eclesiastic. Între figurile celebre care au marcat destinele și evoluția „concertului" se numără compozitorii Andrea și Giovanni Gabrielli, Adriaen Willaert – fondatorul stilului policoral, și ucenicii Școlii venețiene: Michael Praetorius, Lodovico Grossi da Viadana, Heidrich Schütz ș. a. Prezentarea este întregită de o expunere sistematică a tuturor paradigmelor și fațetelor estetic-instrumentale îmbrăcate de forma și genul concertant de-a lungul curentelor Istoriei Muzicii Universale: Baroc, Clasicism, Romantism, Modernism și Postmodernism.

Cel de-al II-lea capitol este destinat strict traseului de emergență al genului în cadrul muzicii plurivocale, de la începuturile sale în cadrul muzicii rusești și până la pătrunderea în spațiul românesc. După o primă prezentare succintă a muzicii monodice bisericești dezvoltate de slavii răsăriteni în urma momentului încreștinării (988), autorul trece la apariția polifoniei primare în Biserica Rusiei (secolele XVI – XVII), căreia i-a urmat o a doua etapă polifonică, în care se resimte prezența cântecelor bisericești ucrainiene și poloneze (de-a lungul secolului al XVII-lea). Apoi, perioada italo-germană a muzicii corale din Rusia joacă un rol cheie în evoluția genului coral-concertant și a muzicii plurivocale bisericești, grație contribuției exponenților Școlii de Muzică a Curții Imperiale din Sankt-Petersburg (Maksym Berezovsky, Dmitry Bortniansky, Artemy Vedel, Nikolai Rimsky-Korsakov, Mily Balakirev etc.). Un alt pol de mare influență pentru cultura corală rusească va fi Școala Sinodală de la Moscova (cu ai săi reprezentanți de marcă – Piotr Ilici Tchaikovsky, Stepan Smolensky, Alexander Kastalsky, Alexander Gretchaninov, Serghei Rahmaninov ș. a.), instituție ce va milita pentru întoarcerea muzicii coral-religioase rusești la originile autohtone (repertoriul de strană „znamenny") și la identitatea sa națională. În finalul subcapitolului este tratată și perioada sovietică a muzicii corale bisericești, cu referire expresă la genul coral-concertant.

În continuare, autorul se oprește asupra fenomenului introducerii și dezvoltării genului coral concertant în spațiul românesc, prin conexiune cu ceea ce a însemnat acest proces în arealul rusesc, contextualizând din punct de vedere istoric cu date și informații relevante care atestă apariția și developarea muzicii corale și a genului concertului sacru în mediul muzical autohton. Istoria pătrunderii muzicii plurivocale în țara noastră este succedată de prezentarea succintă a celor mai proeminenți compozitori care au deschis drumul muzicii corale în Biserica Ortodoxă Română, cu reliefarea creațiilor de gen semnate de către fiecare autor în parte. Sunt pomeniți membrii primei generații de compozitori (I. Cartu, Al. Flechtenmacher, Ed. Wachmann, C. Mikuli sau I. Vorobchievici), ale căror creații nu s-au impus din pricina esteticii de import, apoi reprezentanții celei de-a doua generații (Al. Podoleanu, Gh. Dima, E. Mandicevschi, Gh. Mandicevschi, D. G. Kiriac, M. Berezovschi sau G. Musicescu, poate cea mai reprezentativă figură alături de D. G. Kiriac în arealul culturii muzicale corale românești) și compozitorii aparținând generațiilor ulterioare, care au dus forma și genul coral-concertant la apogeu (Gh. Popescu-Brănești, Gh. Cucu, I. D. Chirescu, S. Drăgoi, I. Popescu-Runcu, N. Lungu, Gh. Danga,

Gh. Șoima și mulți alții, până în prezent). Fiecare generație și-a pus amprenta în dezvoltarea și popularizarea partiturii de concert coral și a însemnat o nouă cucerire în materie stilistică.

Secțiunea se încheie cu paralela făcută între concertul religios și chinonicul coral liturgic, cu evidențierea punctelor de convergență și a specificității fiecărui gen al muzicii bisericești.

Capitolul al III-lea este destinat analizei muzicale a celor mai reprezentative creații de gen ale autorilor români selectați, constituind și punctul central al tezei, în care autorul actualizează elemente de factură biografică ale celor patru compozitori, listează opera lor componistică, iar apoi analizează conținutul muzical al lucrărilor lor, conform celor mai moderne metode de muzicologie comparată.

Autorul analizează din creația lui Gavriil Musicescu un număr de cinci lucrări corale: „Concertul coral nr.1", „Concertul coral nr. 2", „Acum slobozești", „La râul Babilonului" și rugăciunea „Sub milostivirea ta". Selectarea pieselor corale și analiza lor denotă o bună cunoaștere a operei muzicale a lui Gavriil Musicescu și o stăpânire a elementelor de analiză muzicală, remarcându-se profesionalismul și calitatea estetică a discursului. Evocând una dintre afirmațiile bizantinologului Vasile Vasile – „marele câștig a lui Musicescu este acela de a fi reușit să impună în muzica corală liturgică forma de concert propriu-zisă [...]", autorul plasează creația coral-concertantă a lui Musicescu în contextul afirmării acestui gen în cultura muzicală românească.

Cu o vastă creație ce impresionează prin diversitate și stil, Sabin Drăgoi manifestă o aplecare mai restrânsă față de genul concertului coral, compunând o singură lucrare ce aparține în mod explicit acestui gen: chinonicul *Liturghiei în mi minor* – „Doamne, buzele mele". Dat fiind că este o Liturghie în stil concertant, autorul a selectat și alte două fragmente liturgice care pot fi asimilate genului, și anume, „Să se umple gurile noastre" și „Sfânt este Domnul". Potrivit concluziilor sale, abordarea muzicală a lui S. Drăgoi se plasează la intersecția dintre inspirația folclorică autohtonă și stilul romantic german.

Apoi, Cristian Paraschiv a ales din creația lui Paul Constantinescu patru lucrări corale: „Rugăciunea inimii", versiunea „a cappella" a fragmentului din Oratoriul *Patimile și Învierea Domnului* – „Astăzi S-a spînzurat pre lemn" și două opusuri din *Liturghia în stil psaltic pentru cor mixt*: concertul-chinonic „Psalmul XXXIX" și „Doamne miluiește" („Kirie eleison"). Reținem din analiza muzicală elaborată câteva concluzii pertinente, și anume că, prin opera sa, Paul

Constantinescu se reclamă a fi „un foarte rafinat și original estetician în arta prelucrării polifonic-armonice a monodiilor psaltice", abordarea sa deschizând noi perspective de armonizare și prelucrare modală a melodiilor bizantine.

Ultimul compozitor analizat este preotul-compozitor Ion Popescu-Runcu. Includerea sa în galeria celor patru compozitori prezentați reprezintă nu doar un act de recuperare a memoriei lui, dar și unul de dreptate, dacă avem în vedere calitatea creației sale corale și prodigioasa lui contribuție în aria concertantă sacră. Din cele nu mai puțin de 22 de titluri publicate de editorul său, Nicolae Lungu, în colecția *Iubi-te-voi, Doamne* (unele dintre ele fiind aranjamente diferite ale aceluiași opus), Cristian Paraschiv s-a oprit asupra a cinci creații corale de referință: concertul de Crăciun „Vecernii", concertele pascale „Hristos a înviat" și „Să-nvieze Dumnezeu", respectiv concertele „Dumnezeul mântuirii mele" și „Privește din cer". În urma analizei muzicale cercetătorul ajunge la concluzia că întreaga creație corală a părintelui Ion Popescu Runcu se adresează în primul rând corurilor profesioniste, cu prepoderență corurilor bărbătești, iar „principalul pol de atractie" al lucrărilor sale îl reprezintă zona melodicii, compozitorul putând fi numit pe drept cuvânt un melodist prin excelență. Mai mult decât atât, I. P. Runcu se dovedește a fi și cel mai generos compozitor (din totalul celor patru) în tratarea ambitusului vocal uman, registrele extinse folosite în aproape toate concertele sale corale demonstrând din plin acest lucru.

Pentru o privire de ansamblu cât mai obiectivă, autorul prezintă în capitolul al IV-lea o perspectivă stilistică sinoptică și un tabel sintetic în care rezumă comparativ elementele distinctive ale celor patru compozitori analizați: sonoritate, stil componistic, limbaj muzical, scriitură, armonie, melodie, ambitus melodic, construcția frazelor, plan tematic, arhitectură formală, ritm și evoluție agogică, selecția textului, particularități stilistice. Studierea tabelului sinoptic oferă cititorului avizat posibilitatea de a pătrunde în intimitatea compozițiilor, prelucrărilor și armonizărilor celor patru autori, putând fi considerat o veritabilă pagină de istorie a muzicii bisericești corale la români.

Lucrarea se încheie cu o secțiune de concluzii, în care nu se reiau pur și simplu ideile din cuprins, ci este sintetizată admirabil esența analitică propusă în tratare. Autorul mărturisește în finalul concluziilor că rezultatele la care a ajuns în urma cercetării nu reprezintă un punct terminus, ci „punți de plecare către noi abordări ulterioare poate și mai exaustive". În cadrul Anexelor el prezintă câteva documente de mare valoare aparținând unor importante fonduri

internaționale, ilustrații ce vin în susținerea sau exemplificarea aprecierilor analitice textuale, iar bibliografia este și ea una de strictă specialitate, adusă la zi, cuprinzând o selecție generoasă și bine structurată de titluri din toate ariile de cercetare ale domeniului studiat.

Îl felicit pe fostul meu doctorand, Cristian Mihail Paraschiv, pentru ampla și minuțioasa cercetare întreprinsă și îi doresc ca explorările sale în fascinantul univers al muzicii religioase să continue pe aceeași linie ascensională. Cu o pregătire teologică și muzicală de excepție, dirijor, interpret și compozitor, domnul Cristian Paraschiv se înscrie cu această lucrare în galeria tinerilor muzicologi eminenți și cu siguranță cercetarea sa va deveni o sursă bibliografică indispensabilă oricăror alte cercetări de istoriografie și analiză muzicală.

Pr. Vasile Stanciu

Introducere

Preferința pentru subiectul în cauză este rezultatul confluenței dintre pasiunea personală pentru muzica plurivocală și abordarea perpetuă, de-a lungul timpului, a repertoriului coral sacru românesc, atât din postura de corist, cât și ca dirijor de cor bisericesc. Desfășurarea activității profesional-interpretative în zona muzicii coral-academice și intersectarea perpetuă cu repertoriul sacru „a cappella" în cadrul slujbelor liturgice m-au apropiat mult de genul concertului religios, trezind în mine dorința de a aprofunda cât mai analitic și sistematic cu putință această latură a muzicii corale. Dată fiind și serbarea recentă a 100 de ani de românitate unită, am considerat de cuviință ca studiul asupra genului coral al concertului sacru să poarte efigia a patru celebri autori români, a căror activitate componistică să se plaseze tot sub semnul centenarului: Gavriil Musicescu, Sabin Drăgoi, Paul Constantinescu și Ion Popescu-Runcu. Deși selecția compozitorilor poate părea la o primă vedere ușor prea diversă, poate chiar ușor hazardată dacă ne gândim la restrânsa arie coral-concertantă a unui creator precum Paul Constantinescu (un clasic mai degrabă al genului oratoriului), totuși am dorit ca această cercetare să conțină și o anumită doză de inedit, motiv pentru care am ales un „cvartet" autohton atât de divers din punct de vedere stilistic. Desigur, din rațiuni dimensionale și structurale a trebuit să mă opresc la numai patru creatori români emblematici, însă analiza ar putea fi oricând extinsă și asupra altor mari exponenți ai genului, precum Gheorghe Cucu, I. D. Chirescu, Gheorghe Danga, Nicolae Lungu ș. a.

Consider că abordarea de față constituie o provocare în sine și un element de inovație în peisajul cercetării muzicologice actuale. Îmi propun să pornesc în acest parcurs analitic de la premisele obiectivității și nu de la anumite clișee estetice sau preferințe subiective care se pot regăsi în mod inerent în optica de

specialitate, căutând să reliefez o privire de ansamblu cât mai reală și autentică asupra unui gen muzical atât de fructuos valorificat în muzica românească corală.

Muzica plurivocală, ca orice filon al spectrului artistic, își desfășoară existența între ciclica metamorfoză generată de reverberațiile istoricității și căutarea organică de noi sensuri și repere estetice. Fie ea vocală sau instrumentală, creația muzicală în genere se situează în mod nemijlocit într-un acord firesc cu factorii socio-politici ai vremii, la fel ca literatura, arhitectura sau artele plastice. Fiecare stil născut în cadrul unui curent cultural mai amplu este determinat invariabil de cauzalități și ingerințe istorice. Așa sunt, de pildă, muzica Renașterii, bazată pe reînvierea valorilor antichității greco-romane și adoptarea concepției umaniste a vremii, apoi reflexia orânduirii monarhice absolutiste în alambicatul stil baroc, simplitatea, simetria și obiectivismul Clasicismului secolului al XVIII-lea („Epoca Luminilor" sau a „Rațiunii"), sau subiectivismul romantic nutrit din exacerbarea afectivității și demontarea canoanelor compoziționale clasice. Aceeași paradigmă se perpetuează fără echivoc până în contemporaneitate, trecând prin diversitatea stilurilor perioadei moderne și ajungând la difuzul mozaic postmodern.

Practic, fiecărei perioade majore a omenirii îi corespund una sau mai multe curente și stiluri în artă, disocierea de sincronia și cauzalitățile lor istorice constituind cea mai directă condamnare la anacronism și irelevanță. De aceea, judecarea unei opere muzicale prin prisma unei viziuni inadvertente epocii sale denotă o amplă carență în analiza muzicologică și o abordare cel puțin fragmentară, dacă nu lipsită de sens. Există o oarecare tendință în rândul unor contemporani de a „aprecia" valorile componistice ale trecutului într-o manieră trunchiată, dacă nu tendențioasă, printr-o raportare cvasi desconsideratoare față de aceste creații. Progresul tehnologic, avansarea mijloacelor de compunere, precum și accesul actual atât de facil la metodica vechilor tehnici componistice, considerate la vremea lor soluții inovatoare și ingenioase, au creat falsul complex conform căruia generațiile actuale de compozitori, muzicologi, sau chiar interpreți, s-ar plasa într-o poziție superioară față de cele anterioare, doar prin prisma ușurinței decodificării elementelor ancestrale de limbaj muzical. Catalogarea unui atare stil muzical ca desuet sau limitat doar prin prisma opticii progresiste asupra actului componistic denotă o viziune infantilă și apriorică. Este foarte uzual să cataloghezi astăzi descoperirile artistice din vechime printr-o abordare infatuată, retroactivă, însă se pune întrebarea dacă aceleași

persoane critice din prezent ar fi putut scrie atunci, în contemporaneitate cu autorii desconsiderați, lucrări de o valoare cel puțin apropiată cu titlurile lor... răspunsul rămâne la latitudinea fiecărui cititor. Degenerarea unei atare optici autosuficiente, prin supralicitarea sinelui, fără o înțelegere autentică și o raportare sincronică la trecut, se cere corectată printr-o reraportare diacronică la repertoriul muzical moștenit, pentru a nu cădea pradă judecății anacronice.

Importanța asertiunilor anterioare se justifică în încercarea de a înfățișa corectitudinea plasării generațiilor de astăzi în raport cu muzica veacurilor anterioare. În aceste condiții, actualitatea temei alese spre tratare se dovedește a fi una extrem de mare, mai ales că cercetarea oricărui repertoriu muzical nu se rezumă la o anumită perioadă de timp, determinată strict de gradul de contemporaneitate cu autorul studiat, ci este deschisă unei cercetări total independente de orice limitare temporală. Volumul în cauză reprezintă o premieră în analiza creației coral-religioase concertante pentru compozitorul Ion Popescu-Runcu, dar mai ales în conturarea unei viziuni de ansamblu, comparative, asupra stilurilor componistice dezvoltate de cei patru autori vizați.

În linii mari, metoda analitică utilizată este cea sistematizată de muzicologul Jan LaRue în lucrarea sa „Guidelines for Style Analysis"[1], aceasta bazându-se pe observarea parametrilor tehnici ale unei creații muzicale în scopul încadrării ei într-un anumit gen și stil muzical (sonoritate, armonie, melodie, ritm, evoluție formală și text). Observarea și reliefarea acestor elemente de construcție muzicală ne conduc către o perspectivă obiectivă asupra stilului developat de către un autor și ne permit plasarea lui într-o anumită direcție stilistică sau curent muzical, în conexiune cu epoca istorică în care și-a desfășurat activitatea[2]. Introducerea noțiunii de „stil" în muzică îi este atribuită lui Guido Adler, care în lucrarea sa „*Der Stil in der Musik*" (apărută în 1911) definește stilul ca acel fond comun de trăsături ce unesc creațiile unei perioade istorice[3]. Alți autori de marcă ce au lansat metode de analiză muzicologică de acest gen sunt Knud Jeppesen („*The Style of Palestrina and the Dissonance*", 1925*)* sau Leonard B. Meyer („*Style and Music. Theory, History, Ideology*", 1991)[4].

1. Jan LaRue, *Guidelines for Style Analysis*, *with Models for Style Analysis*, Marian Green LaRue (ed.), Sterling Heights (Michigan), Harmonie Park Press, [2]2011.
2. Floyd Grave, „Review" over the expanded second edition of Jan LaRue's «Guidelines for Style Analysis», în *The Journal of Musicology*, 11 (1993), 2, pp. 269-270.
3. Guido Adler, *Der Stil in der Musik*, buch I („Prinzipien und Arten des musikalischen Stils"), Leipzig, Druck und Verlag von Breitkopf & Härtel, 1911, p. 1.
4. A se vedea mai multe în acest sens la Valentina Sandu-Dediu, *Studii de stilistică și retorică muzicală*, București, Edit. Universității de Muzică, 1999.

În general, analizele cercetătorilor care au abordat creația corală românească fie nu tratează în mod analitic și punctual concertele religioase semnate de către autorii citați, fie nu alcătuiesc o radiografie stilistică a genului în dreptul fiecărui compozitor. Muzicologii care s-au aplecat asupra genului coral-concertant românesc sunt numai din spațiul autohton, întrucât nu se cunosc până în prezent cercetări internaționale pe această temă (poate și din cauza lipsei de circulație și vizibilitate a repertoriului național în afara granițelor). Cel mai cunoscut compozitor pe plan mondial dintre cei patru este în mod cert Paul Constantinescu, grație îndeosebi a celor două celebre oratorii în stil bizantin, și nu neapărat a muzicii sale corale, din nefericire. De o notorietate sporită se bucură și Gavriil Musicescu (în Republica Moldova, Ucraina și Rusia) și Ion Popescu-Runcu (în Bulgaria), în țările unde au activat de-a lungul vieții, însă bibliografia analitică pe tema creației lor coral-concertante lipsește aproape cu desăvârșire. Desigur, și Sabin Drăgoi reprezintă un nume consacrat în lumea muzicală internațională, însă tot pentru lucrările sale instrumentale sau vocal-instrumentale, pentru că cele pentru coral-religioase sau folclorice au fost mult prea puțin accesate de către cercetătorii străini[1].

Cei patru autori selectați nu se bucură în spațiul românesc de o apreciere echivalentă cu valoarea operelor pe care le-au transmis generațiilor succesoare, și asta mai ales dacă avem în vedere puținele cercetări existente asupra colecțiilor coral-concertante sacre. Există, desigur, numeroase dicționare, lexicoane, abordări biografice sau lucrări de istoriografie muzicală care menționează nu numai concertele religioase, ci și întreg repertoriul componistic al fiecărui autor român. Însă, lipsesc tocmai analizele muzicale pe acest tip de repertoriu (coral-concertant) care s-ar fi dovedit utile în contextul realizării unui studiu comparativ. Între documentele de analiză muzicologică care tratează în parte și creația concertantă sacră a compozitorilor aleși poate fi consemnată lucrarea monografică a preotului profesor Stelian Ionașcu – *Paul Constantinescu și muzica psaltică românească* (București, EIBMBOR, 2005) – care cuprinde, printre altele, analiza următoarelor lucrări corale: „Rugăciunea inimii", fragmentul liturgic

1. În luna Iulie a anului 2016, cu prilejul participării coralei bărbătești „Te Deum Laudamus" în Festivalul – concurs internațional de la Preveza (Grecia), concertul religios „Doamne, buzele mele" al lui Sabin Drăgoi a primit „premiul special pentru cea mai bună lucrare ortodoxă" din concurs. Mai apoi, în 2017 (luna Aprilie), în cadrul Concursului internațional „Jacobus Gallus" de la Maribor (Slovenia), același opus a fost remarcat prin distincția acordată corului pentru „cea mai bună interpretare a unei piese religioase". Acest lucru atestă în mod explicit valoarea remarcabilă a repertoriului coral românesc.

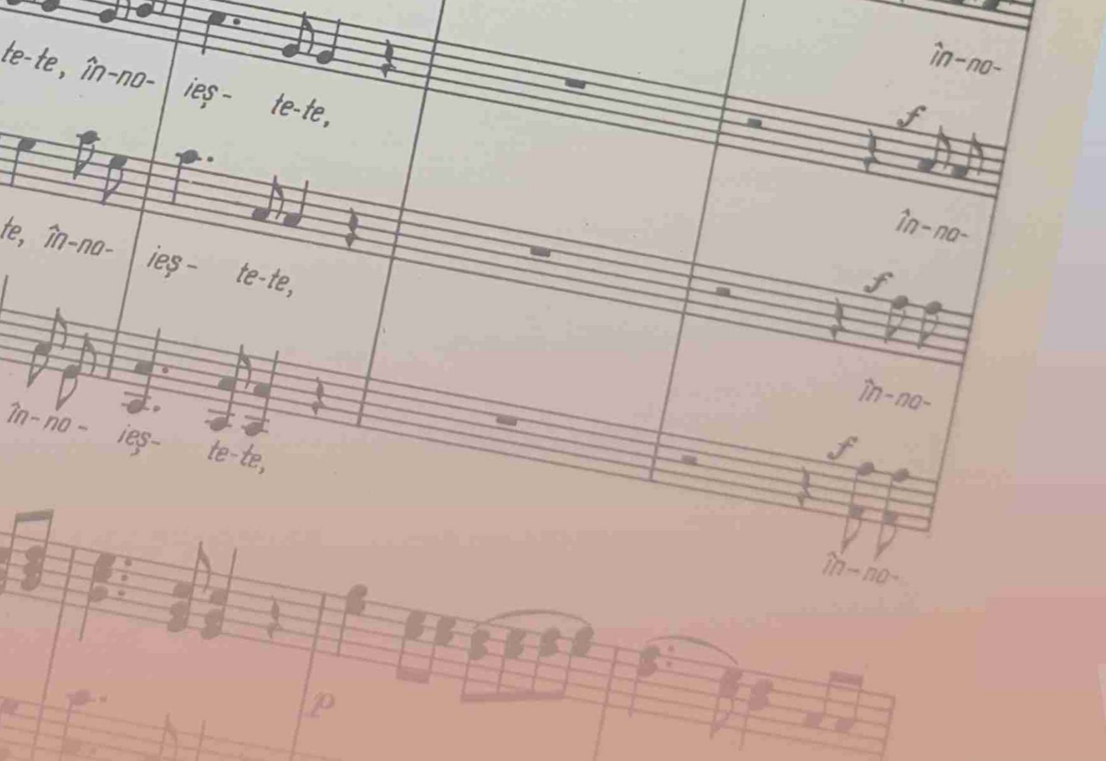
„Doamne miluiește" și concertul-chinonic din „Liturghia în «stil psaltic»" – „Psalmul XXXIX" („Ascultă, Doamne, rugăciunea mea…"). Pentru compozitorul Sabin Drăgoi există recenta teză de doctorat susținută de domnul Mircea Sturza – *Explorări în gândirea muzicală de factură religioasă a compozitorului Sabin Drăgoi* (manuscris tehnoredactat, 2020), cercetare în care apare tratat succint opusul „Să se umple gurile noastre" (parte din analiza „Liturghiei Sfântului Ioan Gură de Aur pentru cor de bărbați" în „mi" minor). Cadrul principal al tezei este axat mai mult pe lucrările de anvergură (vocal-simfonice) ale compozitorului din zona Aradului. O analiză ceva mai extinsă, dar de data aceasta în sfera creației lui Gavriil Musicescu, aparține autorului George Dumitriu, care în lucrarea sa *Cântul liturgic ortodox în creația corală a compozitorilor români* (Iași, Artes, 2013) cuprinde și cele mai importante două concerte corale semnate de compozitorul basarabean (Concertele Nr. 1 și Nr. 2).

Cea mai cuprinzătoare și detaliată analiză muzicologică este semnată de dirijorul și muzicologul Valentin Gruescu, cel care în primul și în cel de-al treilea volum al lucrării sale *Compoziția coral-liturgică românească* (București, Muzicală, 2016) abordează detaliat „Imnele Sfintei Liturghii" și concertele corale Nr. 1 și 2 semnate de Gavriil Musicescu (în vol. I), respectiv „Liturghia în «stil psaltic»" a lui Paul Constantinescu („Doamne miluiește" și chinonicul „Psalmul XXXIX", în vol. III). V. Gruescu întocmește o radiografie schematică și minuțioasă a celor mai importante creații de gen semnate de către cei doi compozitori români[1], detașându-se față de celelalte abordări anterioare prin numărul extins de lucrări analizate și prin rigurozitatea sesizării parametrilor stilistici. În afara acestor cercetări nu există alte analize pe repertoriul concertant avut în vedere.

Abordarea repertoriului coral-concertant se va face într-o manieră personală, independentă, unitară, urmând modelului metodologic trasat de Jan LaRue. Consider analiza de față drept una necesară pentru radiogafierea trăsăturilor genului concertului sacru în literatura corală autohtonă, ea putând contribui chiar și la deschiderea de noi direcții științifice pentru generațiile viitoare de muzicieni.

Doresc să aduc un omagiu preotului profesor Vasile Stanciu, cel care pe parcursul studiilor doctorale mi-a deschis și mai mult orizontul cercetării și mi-a coordonat eforturile spre realizarea cercetării de față.

1. Lucrarea în sine cuprinde analiza repertoriului liturgic reprezentativ al celor mai consacrați compozitori români.

„Lucrarea domnului Cristian Mihail Paraschiv constituie o pledoarie pentru susținerea și aprecierea muzicii corale sacre în spațiul românesc, pentru care scop a ales să abordeze una dintre formele de expresie cele mai rafinate ale artei plurivocale bisericești, și anume, Concertul coral religios. Prezentul volum reprezintă o analiză muzicologică de mare calitate ce se plasează la intersecția unui studiu interdisciplinar, înglobând atât elementele unei abordări de factură teologică (Istoria muzicii bisericești la români, Imnografie, Liturgică, Ritual), cât și parametrii unei cercetări de strictă specialitate (Istoria muzicii universale, Forme muzicale, Armonie, Contrapunct, Stilistică, Estetică muzicală sau Semiotică)”.

Pr. prof. Vasile Stanciu

Universitas Claudiopolitana
Romania
Presa Universitară

ISBN: 978-606-37-2295-0